

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 103
від 27 лютого 2019 року

Про стан і проблеми нормативно-правового врегулювання харчування дітей та учнів у закладах освіти

Заслухавши і обговоривши інформацію Першого заступника Міністра освіти і науки України Хобзея П.К., а також, враховуючи виступи інших учасників засідання, Комітет з питань науки і освіти, учасники засідання відзначають актуальність питання харчування дітей у закладах освіти, оскільки воно належить до найважливіших чинників, що визначають здоров'я нації. Здорове харчування є запорукою активного довголіття, підвищення стійкості організму до несприятливих впливів довкілля, забезпечує нормальний ріст та розвиток дітей, є ключовою умовою прогресу і якості життя.

Харчування дітей і учнів у закладах освіти організовано на виконання законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про місцеве самоврядування», «Про безпечність та якість харчових продуктів», «Про охорону дитинства», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» та «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 р. № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку», Порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 р. № 242/329, постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 р. № 116 «Про затвердження Порядку надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість» (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 1 від 11.01.2012 та № 16 від 18.01.2016 р.), Порядку встановлення плати для батьків за перебування дітей у державних і комунальних дошкільних та інтернатних

навчальних закладах, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2002 р. № 667; спільного наказу Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від 15.08.2006 р. № 620/563 «Щодо невідкладних заходів з організації харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах» та інших нормативно-правових актів.

Відповідно до підпункту 6 пункту «а» статті 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» організація харчування у закладах освіти, які перебувають у власності територіальних громад або передані їм, належить до повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади.

Частина 3 статті 56 Закону України «Про освіту» визначає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади освіти, забезпечують безоплатним гарячим харчуванням:

дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних та інклюзивних класах (групах), дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», які навчаються в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) чи фахової передвищої освіти;

осіб інших категорій, визначених законодавством та/або рішенням органу місцевого самоврядування. Так, за кошти місцевих бюджетів забезпечується безкоштовне гаряче харчування дітей учасників АТО, загиблих в АТО; дітей працівників органів внутрішніх справ, які загинули під час виконання службових обов'язків; дітей сімей переселенців з тимчасово окупованої території та зони АТО; дітей із сімей загиблих під час Революції Гідності та із сімей учасників Революції Гідності, які отримали ушкодження здоров'я; дітей, сім'ї яких опинились у складних життєвих обставинах, а також дітей воїнів-афганців та ін.

Також Закон України «Про освіту» передбачає безоплатне харчування дітей, які здобувають спеціалізовану освіту (мистецького, наукового, військового або спортивного профілю) у закладах спеціалізованої освіти одночасно з повною загальною середньою освітою.

Учасники засідання зазначають, що з прийняттям Закону України від 24.12.2015 року № 911-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» право на забезпечення учнів безкоштовним гарячим харчуванням було суттєво обмежено. Так, внаслідок прийняття вищезазначеного закону були внесені відповідні зміни до законів України «Про загальну середню освіту» та «Про охорону дитинства», якими було позбавлено можливості отримувати безкоштовне харчування більшість учнів 1-4 класів (крім дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» та учнів з малозабезпечених сімей, які навчаються у 5 – 11 (12) класах, що значно погіршило умови їх перебування у навчальних закладах.

У пояснювальній записці до законопроекту № 7314, яким передбачались вищезазначені зміни, було вказано, що «станом на 1 вересня 2015 року кількість учнів у закладах загальної середньої освіти складала 3 749 624 особи.

Безкоштовним харчуванням у закладах загальної середньої освіти (без урахування дітей, які навчаються в інтернатних закладах) забезпечувалось 1 528 699 осіб наступних категорій учнів: потерпілі внаслідок аварії на ЧАЕС (97 224 особи), діти сироти та позбавлені батьківського піклування (49 461 особа), учні з особливими потребами (62 075 осіб), учні з малозабезпечених сімей (139 828 осіб) та учні 1-4 класів. Таким чином, безкоштовним харчуванням було забезпечено лише 40,77% від загальної кількості учнів»

Таким чином, із 40% дітей, які харчувалися безкоштовно, таке право залишилось не більш, як у 15 - 20% (однозначно для сиріт та позбавлених батьківського піклування та дітей з особливими потребами). Що ж стосується дітей з малозабезпечених сімей, то необхідно врахувати, що багатьом родинам у селі досить складно оформити документи для отримання допомоги по малозабезпеченості, у разі якщо у них є земельний пай. Отже, загалом кількість учнів, яка забезпечувалась харчуванням у закладах освіти зменшилась на 70 – 80%.

До Комітету з питань науки і освіти, на ім'я Голови Верховної Ради України продовжують надходити звернення місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, затверджені на пленарних засіданнях обласних, районних, сільських і селищних рад, з проханням і вимогою повернути безкоштовне харчування дітей початкової загальноосвітньої школи. На цей час до Комітету надійшло 26 таких звернень. Заявники наголошують, що скасування безоплатного харчування є порушенням норм статті 22 Конституції України, відповідно до якої при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження обсягу існуючих прав і свобод, та, з огляду на це, пропонують виправити ситуацію, що склалася.

На сьогоднішній день на розгляді Верховної Ради України знаходиться низка законопроектів щодо відновлення харчування дітей у закладах загальної середньої освіти:

✓ *Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів безкоштовним харчуванням (н.д. Ю.Левченко, реєстр. № 1834, від 23.01.2015), яким пропонується шляхом внесення відповідних змін до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства» передбачити для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів забезпечення «безоплатними обідами» за рахунок Державного бюджету України. Цей законопроект 11 листопада 2015 року розглянуто на засіданні Комітету та рекомендовано прийняти за основу.*

✓ *Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення безоплатного харчування, проїзду, забезпечення підручниками учнів загальноосвітніх шкіл та безоплатного проїзду для студентів і гарантії першого робочого місця для молодих спеціалістів (н.д. Ю.Деревянко, І.Суслова, реєстр. № 2186 від 20.02.2015), яким пропонується шляхом внесення*

відповідних змін та доповнень до законів України «Про охорону дитинства», «Про зайнятість населення», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» посилити соціальну захищеність сімей з дітьми, учнів, студентів, зокрема відновити безоплатне харчування, проїзд, забезпечення підручниками учнів загальноосвітніх шкіл; повне утримання державою учнів державних професійно-технічних навчальних закладів та студентів вищих навчальних закладів I - IV рівнів акредитації із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, і дітей, які потребують особливих умов виховання; забезпечення першим робочим місцем молодих спеціалістів тощо. Комітет на своєму засіданні 11 листопада 2015 року розглянув законопроект і рекомендував його прийняти за основу.

✓ *Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення безкоштовного харчування окремих категорій учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів (н.д. Н.Королевська, Ю.Солод, реєстр. № 3829-1 від 11.02.2016)*, яким пропонується повернути права на безкоштовне харчування учнів 1 – 4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, учнів 5 – 11 класів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», а також дітей з неповних та багатодітних сімей у професійно-технічних навчальних закладах». Комітет на своєму засіданні 3 лютого 2016 року розглянув законопроект і рекомендував його відхилити.

✓ *Проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо обов'язковості харчування учнів загальноосвітніх навчальних закладів) (н.д. О.Барна, О.Ревага, О.Дехтярук, О.Шевченко, М.Поплавський, реєстр. № 4682 від 17.05.2016)*, яким пропонується доповнити перелік осіб, які забезпечуються безкоштовним харчуванням у загальноосвітніх навчальних закладах, дітьми з неповних та багатодітних сімей та дітьми 5 - 11 (12) класів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям». Крім того, встановлюється, що учні 1 - 11(12) класів загальноосвітніх навчальних закладів державної та комунальної форм власності забезпечуються обов'язковим харчуванням за рахунок коштів місцевих бюджетів. При цьому батьки або особи, що їх замінюють, вноситимуть плату за їх харчування у розмірі, що не перевищує 70 % від вартості харчування, що визначається органами місцевого самоврядування (зміни до Законів «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства»). Комітет на своєму засіданні 3 лютого 2016 року розглянув законопроект і рекомендував прийняти його за основу.

✓ *Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення безкоштовного харчування учнів загальноосвітніх навчальних закладів (реєстр. № 3829 від 27.01.2016 р.)*, поданий народними депутатами України Співаковським О.В., Кириленком І.Г., Кременем Т.Д., Литвином В.М., Поплавським М.М., скрипником О.О., Мельничуком І.І., Мацолою Р.М., Хланєм С.В., Шиньковичем А.В., Яриничем К.В., яким пропонується шляхом внесення

відповідних змін до статті 21 Закону України “Про загальну середню освіту” та до статті 5 Закону України “Про охорону дитинства” повернути права на безкоштовне харчування для всіх учнів початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів та учнів 5-11 класів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям”. Комітет Верховної Ради України з питань науки і освіти на засіданні 3 лютого 2016 року (протокол № 33) прийняв рішення рекомендувати Верховній Раді України прийняти законопроект № 3829 за основу.

✓ *Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо забезпечення обов'язковим харчуванням учнів закладів загальної середньої освіти) (№ 7314 від 17.11.2017 р.), поданий н.д. України Барною О. С., яким пропонується внести зміни до Закону України “Про загальну середню освіту”, Закону України “Про охорону дитинства”, Закону України “Про освіту” щодо забезпечення органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади безкоштовного харчування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з неповних та багатодітних сімей, дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються у спеціальних і інклюзивних класах, дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім’ям”; а також обов'язкового харчування учнів 1-11(12) класів закладів загальної середньої освіти державної та комунальної форм власності обов'язковим харчуванням за рахунок коштів місцевих бюджетів. При цьому, батьки або особи, які їх замінюють, вносять плату за харчування дітей у розмірі, що не перевищує 70 % від вартості харчування, що визначається органами місцевого самоврядування.*

✓ *Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо харчування дітей, які навчаються (н.д. Н.Королевська, Ю.Солод, реєстр. № 7314-1 від 01.12.2017) та проект Закону України про внесення змін до деяких законів України (щодо забезпечення харчуванням учнів закладів загальної середньої освіти та підвищення рівня соціального захисту інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів) (н.д. Ю.Тимошенко, І.Крулько, С.Євтушок, реєстр. № 7314-2 від 05.12.2017), якими пропонується шляхом внесення відповідних змін до законів України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про охорону дитинства” врегулювати деякі питання обов'язкового харчування учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Зокрема, пропонується учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів, дітей з неповних та багатодітних сімей, а також дітей із числа внутрішньо-переміщених осіб включити до переліку осіб, яких органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади освіти, забезпечують безоплатним харчуванням. Також передбачити організацію обов'язкового харчування учнів 5-11 (12) класів закладів загальної середньої освіти державної та комунальної форм власності за рахунок коштів відповідних бюджетів із сплатою відповідних коштів батьками або особами, які їх замінюють. Законопроект за реєстраційним номером 7314-2 також передбачає внесення змін до Закону України “Про державну соціальну допомогу інвалідам*

з дитинства та дітям-інвалідам» в частині забезпечення цієї категорії дітей безоплатним харчуванням.

Попередні обговорення законопроекту № 7314 свідчать про наявність певних ризиків цього законопроекту, а саме з таких причин:

✓ Незрозуміло, хто буде забезпечувати обов'язковість харчування. Очевидно, що відповідальність буде покладатися на школу. Разом з тим, це не властиві для неї функції.

✓ Відсутня відповідь на питання, чи будуть згодні батьки доплачувати за таке обов'язкове харчування.

✓ Відсутні розрахунки щодо спроможності місцевих громад виділяти кошти з місцевих бюджетів у розмірі 30% на харчування.

У закладах дошкільної та загальної середньої освіти проводиться робота з організації раціонального збалансованого харчування дітей, додержання натуральних норм харчування, вимог санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил, здійснюються заходи для зміцнення матеріально-технічної бази харчоблоків та їдалень, забезпечення їх діяльності відповідно до вимог Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання закладів загальної середньої освіти та організації навчально-виховного процесу, затверджених постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14 серпня 2001 року № 63.

Органами управління освітою органів місцевого самоврядування, керівниками закладів загальної середньої освіти здійснюється контроль за якістю та безпечністю продовольчої сировини, що постачається у заклади освіти, як це визначено Порядком організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах, затвердженим спільним наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 01.06.2005 № 329/242.

Відповідно до чинного законодавства видатки на організацію харчування у закладах загальної середньої освіти здійснюються з районних, міських бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад. Також залучається спонсорська допомога сільськогосподарських (фермерських) господарств, інших суб'єктів господарювання та батьків.

За інформацією Асоціації міст України, у всіх містах запроваджуються програми співфінансування харчування дітей за кошти місцевого бюджету та за батьківські кошти. Так, наприклад, 41% вартості харчування сплачують у закладах дошкільної освіти батьки в Дніпрі; 50% в Ужгороді; 70% в Києві; 75% у Вінниці та Чернігові. У всіх інших містах батьки сплачують, як правило, 60% вартості харчування дітей у закладах дошкільної освіти.

Пропорційна система оплати харчування запроваджена також і в закладах загальної середньої освіти для окремих категорій. 50% вартості харчування сплачують батьки з багатодітних сімей у Вінниці, Тернополі, Харкові, Черкасах та Чернігові. 43% за сніданок платять батьки дітей 1-4 класів у Дніпрі, 50% за харчування дітей 1-4 класів платять батьки Чернігова.

Учасники засідання відзначають низку проблем і ризиків, пов'язаних з організацією харчування дітей у закладах освіти, його якістю тощо:

1. Відсутність передбаченої нормами законодавства відповідальності для

«недобросовісних» учасників закупівель. Серед основних причин «недобросовісності» є, як правило, надання учасниками неповного пакету документів, які передбачені тендерною документацією; надання завідомо занижених цінових пропозицій, що після укладання договорів призводить до підвищення цін на продукти харчування й невиконання норм харчування дітей; порушення строків постачання продукції; постачання продуктів невідповідної якості; практика односторонньої відмови постачальника від виконання своїх договірних зобов'язань.

2. Тривалі строки проведення процедури закупівель (подання пропозицій, розгляд, оскарження становить більше місяця на одну процедуру). Продовження термінів проведення процедури закупівель може призвести до призупинення поставки продуктів харчування та надання послуг з організації харчування.

Також при проведенні державних закупівель, укладанні угод на постачання продуктів харчування необхідно закріпити пріоритетність місцевих виробників. Часто у цих процедурах участь беруть посередники, а виробники відмовляються від участі, мотивуючи це складністю процесу проведення електронних публічних закупівель.

3. Зрив торгів у системі «ProZorro» через відсутність учасників (менше двох). Це призводить до збоїв в організації харчування дітей. Окрім того, інколи взагалі відсутня на ринку достатня кількість учасників з необхідною потужністю для оперативного забезпечення потреб у продуктах харчування або наявне небажання учасників брати участь у закупівлі через систему «ProZorro».

4. Недосконалість системи «ProZorro». Зокрема, йдеться про ціну як єдиний критерій відбору, що не дозволяє впливати на якість продукції, підвищення цін на продукти та, відповідно, на забезпечення якості харчування.

Наприклад, за інформацією представників обласних державних адміністрацій, така ситуація виникає при здійсненні закупівлі вершкового масла. Закупівлі проводяться відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі». Технічною частиною тендерної документації вимагається постачання масла вершкового (ДСТУ 4566:2006). Згідно зі статтею 28 Закону «Про публічні закупівлі» у разі здійснення закупівлі товарів, що виробляються, для яких існує постійно діючий ринок, єдиним критерієм оцінки є ціна. Постачальники у тендерних пропозиціях пропонують масло вершкове за ціною, яка є прийнятною і не може бути підставою для відхилення пропозиції. Маркування на упаковці та супровідні документи містять інформацію, про поставку саме масла вершкового. Разом з тим, лабораторний аналіз свідчить, що в поставленому вершковому маслі 72% рослинних жирів. А вживання для харчування дітей вершково-рослинних масел та масла з додаванням будь-якої іншої сировини заборонено (п. 1.4 спільного наказу Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2006 № 620/563 «Щодо невідкладних заходів в організації харчування дітей у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах»).

5. Відсутність узгоджених норм у постановах Кабінету Міністрів України щодо організації харчування дітей 1-4 класів закладів загальної середньої освіти. Так, згідно з нормами харчування (постанова Кабінету Міністрів України від

22.11.2004 № 1591) передбачено обід, а відповідно до порядку надання послуг (постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 116) передбачено сніданки.

6. Немоżliвість збільшити кількість працівників кухні пропорційно до контингенту учнів, низька оплати їх праці, значне та неконтрольоване підняття цін на ринку продуктів тощо.

7. Відсутність санітарного регламенту для харчоблоків закладів загальної середньої освіти.

8. Організація харчування дітей з лактозною непереносимістю та дітей, які потребують безглютенної дієти. На сьогодні таким дітям пропонується короткотривале перебування у закладі дошкільної освіти, без організації харчування. Норми харчування, що затверджені постановою кабінету Міністрів України № 1591, за якими здійснюється харчування в закладі дошкільної освіти і є обов'язковими до виконання, не містять переліку продуктів для забезпечення раціону дітей із зазначеними дієтами.

9. Необхідно переглянути норми харчування у закладах загальної середньої та дошкільної освіти. Зокрема, встановлена норма деяких продуктів значно впливає на ціну одноденного раціону і не завжди в такій кількості може споживатися дітьми (наприклад, молоко та кисломолочні продукти для дітей 3-6 років у закладах дошкільної освіти щоденно 400-500 гр).

10. Якість харчування. Аналіз фінансово-економічного забезпечення засвідчив розбіжність вартості харчування у розмірі адміністративно-територіальних одиниць. Наприклад, у Херсонській області вона варіюється від 5 грн до 15,7 грн, що свідчить про неналежне виконання натуральних норм і, відповідно, низьку якість харчування.

У порушення вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19 липня 2012 року № 548 «Про затвердження Мікробіологічних критеріїв для встановлення показників безпечності харчових продуктів» постачальники харчової продукції не завжди забезпечують проведення лабораторного контролю необроблених харчових продуктів рослинного та тваринного походження.

У середньому по країні, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2004 року № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку», норми харчування у закладах дошкільної освіти виконуються на 84%, загальної середньої освіти - на 79%.

Невиконання норм харчування та недотримання вимог санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів підтверджено лабораторними дослідженнями. Питома вага проб з відхиленням за калорійністю становить 6,7% (2017 - 6,0%), показник відхилень бактеріального забруднення страв - 3,8% (2017 - 4,2%), відхилення змивів за умовно-патогенною мікрофлорою з обладнання, інвентарю, рук та санітарного одягу кухарів закладів - 4,9% (2017 - 4,2%). Раптово обстежено на бактеріоносійство 4271 особу персоналу закладів освіти, наявність носіїв збудників інфекційних хвороб серед персоналу харчоблоків встановлено у 145 осіб (3,4%).

11. Під час обстежень закладів освіти основними порушеннями стали

недотримання вимог транспортування харчових продуктів; порушення термінів проведення обов'язкових медичних оглядів обслуговуючим персоналом; недотримання термінів реалізації харчових продуктів; порушення товарного сусідства та температурних умов, як при транспортуванні, так і при зберіганні харчових продуктів; несвоєчасне ведення медичної документації по контролю за організацією харчування; порушення правил відбору та зберігання добових проб; порушення технології приготування страв, що підтверджено результатами лабораторних досліджень; відсутність або недотримання погоджених територіальними органами Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів перспективних двотижневих меню; порушення правил особистої гігієни персоналом; порушення санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів на харчоблоках та харчових об'єктів, які виробляють, реалізують та постачають харчові продукти, що підтверджено результатами лабораторних досліджень; вживання продуктів, заборонених для використання у навчальних закладах.

12. Відсутність оновлених харчових раціонів, що задовольняють потреби організму дітей у якісному харчуванні; оновленого рецептурного збірника приготування страв у закладах освіти.

13. Через недостатній фінансовий ресурс місцевих бюджетів гострою залишається проблема зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти, вжиття заходів щодо здійснення проведення капітальних і поточних ремонтів шкільних їдалень та модернізації технологічного обладнання харчових блоків закладів загальної середньої та дошкільної освіти. Так, наприклад, у кожному п'ятому закладі Херсонщини потребує модернізації застаріле обладнання харчоблоку. Через відсутність належних умов забезпечуються лише буфетною продукцією 3 школи Скадовського району. Не здійснюється харчування взагалі в 7 закладах Олешківського району.

Відповідно до інформації територіальних органів Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, не мають власних харчоблоків 283 заклади дошкільної освіти, 976 закладів загальної середньої освіти, 171 вищий навчальний заклад I-II рівня акредитації та професійно-технічних навчальних закладів. Сьогодні 295 шкіл та 128 закладів дошкільної освіти не мають достатньої кількості холодильного обладнання, у 711 школах та 297 закладах дошкільної освіти не вистачає технологічного обладнання. Слід зазначити, що у деяких закладах термін експлуатації застарілого обладнання становить більше 20 років, холодильного – до 30 років.

Незадовільний стан доріг є однією з причин частої зміни постачальників продуктів харчування до закладів освіти та несвоєчасної їх доставки.

Зазначені проблеми та завдання потребують додаткового врегулювання на законодавчому рівні.

У зв'язку з вищезазначеним, **Комітет вирішив:**

1. Інформацію заступника Першого заступника Міністра освіти і науки України Хобзея П.К., а також інших учасників засідання взяти до відома.

2. Рекомендувати Верховній Раді України:

2.1. Прискорити розгляд проектів Законів України стосовно організації харчування дітей у закладах освіти, врахувавши позицію Комітету з питань науки і освіти щодо повернення безкоштовного харчування учнів 1-4-х класів у закладах загальної середньої освіти.

2.2. Прискорити розгляд проекту Закону про внесення змін до Закону України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (щодо виплати грошової компенсації на харчування дітей) (реєстр. № 6230 від 23.03.2017).

2.2. Привести абзац другий частини третьої статті 21 Закону України «Про загальну середню освіту» у відповідність до норм Закону України «Про освіту» щодо забезпечення безкоштовним гарячим харчуванням дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», і тим самим зняти обмеження щодо харчування дітей з малозабезпечених сімей лише 1-4 класів із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям».

2.3. З метою забезпечення належного рівня соціального захисту родин з дітьми та встановлення справедливих соціальних гарантій дітям внести зміни до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», виклавши пункт 11 частини першої статті 30 в наступній редакції: «11) безплатне харчування здобувачів освіти *в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) чи фахової передвищої освіти*, що розташовані на територіях радіоактивного забруднення, а також дітей, евакуйованих із зони відчуження, дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, і тих, які проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення. Дітям, які не харчуються в зазначених закладах освіти, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади, до досягнення повноліття виплачується грошова компенсація у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України».

2.4. Внести зміни до Закону України «Про публічні закупівлі», виклавши абзац другий частини дванадцятої статті 18 в такій редакції:

«Рішення органу оскарження може бути оскаржене суб'єктом оскарження, замовником у судовому порядку протягом **10** днів з дня його оприлюднення в електронній системі закупівель».

3. Рекомендувати Кабінету Міністрів України:

3.1. Узгодити норми одноразового харчування учнів закладів загальної середньої освіти, визначені у додатку 7 постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» та які були затверджені для організації безкоштовних обідів учням 1-4 класів, з нормами абзацу п'ятого

пункту 6 постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 116 «Порядок надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість», якими передбачено одноразовий режим харчування учнів 1-4 класів, а саме сніданок.

3.2. Внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку» з урахуванням затверджених нових норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 03.09.2017 № 1073 «Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії».

3.3. Внести зміни до Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01), а саме виписати санітарний регламент для харчоблоків.

3.4. Вжити заходів з метою посилення відповідальності постачальника за якість продуктів харчування та за відмову від виконання договорів, укладених за результатами торгів.

3.5. Вивчити питання щодо розроблення та затвердження державної цільової програми щодо здорового харчування дітей з метою оновлення харчоблоків, проведення ремонту та закупівлі нового устаткування для їдалень закладів освіти тощо.

4. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України:

4.1. Внести зміни до Типових штатних нормативів закладів загальної середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 06.12.2010 № 1205, якими передбачити можливість збільшувати кількість кухонних працівників понад дві ставки пропорційно від кількості учнів.

5. Рекомендувати Міністерству охорони здоров'я України:

5.1. Розробити перелік продуктів та перелік меню для забезпечення раціону дітей, яким рекомендовано безглютену та безлактозну дієту, з метою забезпечення зазначеної категорії дітей раціональним харчуванням в мовах закладу дошкільної освіти.

5.2. Прискорити затвердження нового Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти.

6. Рекомендувати органам державної влади та органам місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких перебувають державні і комунальні заклади освіти:

6.1. Посилити контроль за організацією харчування та забезпечити належні умови організації раціонального харчування дітей, учнів, вихованців, додержання вимог санітарно-гігієнічних правил та норм утримання закладів освіти.

6.2. Під час проведення державних закупівель, укладанні угод на постачання продуктів харчування вжити заходів з метою забезпечення дотримання операторами ринку вимог до безпечності та якості харчових продуктів відповідно до Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів», зокрема таких як:

отримувати експлуатаційний дозвіл у випадках, передбачених цим Законом;

реєструвати потужності у випадках, передбачених цим Законом; забезпечувати виконання вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів щодо окремих показників якості;

забезпечувати простежуваність та надавати інформацію (до реєстру операторів ринку та потужностей), передбачену статтею 22 Закону;

вилучати та/або відкликати у встановлених законодавством випадках харчові продукти, які перебувають в обігу, якщо встановлено, що ці продукти можуть спричинити шкідливий вплив на здоров'я людини.

7. Національній поліції України

7.1. Вжити заходів з метою належного реагування на наявні факти порушень у частині забезпечення закладів освіти неякісною харчовою продукцією та проведення розслідування зазначених фактів органами Національної поліції України.

8. Контроль за виконанням цього Рішення покласти на Першого заступника Голови Комітету Співаковського О.В.

**Перший заступник
Голови Комітету**

О.В. Співаковський